

El Museu Nacional de Catalunya s'enfronta a una triple crisi: moral, econòmica i conceptual

Teoria del límit extrem

Filtracions, rumors i malestar han estat la dieta quotidiana d'un museu en crisi permanent. Abans de la fallida, el president del Patronat del MNAC, Pere Duran Farell, ha decidit de salvar la seva responsabilitat davant la història. És l'última oportunitat de Xavier Barral.

Aquesta és una història de filtracions. De fonts i de periodistes. I d'una institució, el MNAC, que ha perdut la immunitat perquè no ha sabut de conservar-la. Però la història s'ha fet, de cop, immediata. Passa, per darrer cop, davant la porta del Palau Nacional.

La filtració, un dimecres, dia 21 de juliol, al diari *El País* d'una hipotètica reunió, dos dies abans, entre Pere Duran Farell i el conseller de Cultura, Joan Guixart, feia explotar la caixa dels trons: s'hi hauria parlat, a instàncies de l'empresari, de la possible destitució de Xavier Barral al capdavant del MNAC. Tot just el dissabte 17 de juliol, *l'Avui* publicava alguns extractes del dictamen que la Junta de Museus havia adreçat al director general del MNAC responenent al seu informe sobre la instal·lació del museu (resumit al número 466 d'EL TEMPS). Aquell dictamen contenia molts aspectes crítics sobre una idea recurrent: Barral no els havia presentat un veritable programa museogràfic –just el que esperaven–, sinó una llista, i un cert recorregut, de les obres a exposar. El fil explicatiu –el nus d'un programa museogràfic qualsevol– és, segons la Junta de Museus, a penes insinuat, i es troba, alhora, condicionat per problemes d'espai de la col·lecció permanent, els criteris dubtosos de selecció d'algunes obres, i per la manca d'un equip humà que “control” les decisions del director. Aquest informe representava, tot i el seu to “constructiu”, un toc d'atenció dels professionals a un personatge públic –especialista en art medieval, com algun membre més de la Junta– que “s'ha aïllat en la prepotència” d'un càrrec, intocable i autoritari, protegit per l'entusiasme primerenc d'un Pere Duran Farell que, segons fonts del Patronat, “delegava en Barral tota responsabilitat museística”, perquè creia cegament que Barral era el director perfecte. Fins que la comissió executiva de la Junta de Museus va qües-

tionar l'autoritat de Barral allà on Duran Farell creia estar més tranquil: en l'ordenació museogràfica. Aquest era el primer terrabastall que Duran havia de tenir en compte, per més que els indicis vinguessin de lluny.

L'ex-professor de la Universitat de Rennes havia marginat alguns dels millors amics –especialistes reconeguts– tant en la presa de decisions com en el quefer diari, fins al punt de tallar les amistats, o relacions gremials, que no servissin (o fossin crítiques) a la seva concepció de museu. D'aquesta manera, i amb l'inespe-

rat suport d'Oriol Bohigas, que descobria en Barral un *fochitorrià* de pedra picada, el director general del MNAC assumia la responsabilitat única de la marxa d'un museu que ha comès errors, de moralitat i rigorositat, en aspectes tan diversos com la política de personal, les exposicions temporals o el control de despeses.

Tanmateix, les actuacions, entre la prepotència i la ingenuïtat, de Xavier Barral han estat l'element principal de crispació en l'ambient museístic, rescalfat fins a l'actual neurosi, amb l'aparició a *El País* –de fet, la primera *gran* filtració d'a-

La confiança cega de Pere Duran Farell en Barral ja no és tanta.

DOMÈNEC UMBERT

quests darrers deu dies— de l'existència “d'un informe tècnic en poder del director general del Patrimoni”, que parla “d'errors irreparables” en el procés de restauració de vuit peces —inclosa la famosa Taula de Soriguera—, propietat del MNAC. L'efecte d'una notícia com aquesta sobre la credibilitat de Barral era indubtable. Excepte en un punt: aquest informe tècnic no existeix. Ningú no l'ha demanat oficialment. Es tracta d'un escrit anònim, adreçat directament a la Conselleria de Cultura, i a nom del director general del Patrimoni, Eduard Carbonell. Tot i semblar escrit per un professional de la restauració, no representa pas la posició oficial de la Conselleria, per més que Carbonell mantingui diferències reconegudes amb el MNAC sobre el Centre de Restauració de Sant Cugat, dependent de la Generalitat, que per l'administració és l'organisme idoni que ha de centralitzar les intervencions restauradores. L'efecte, en tot cas, va ser suficient per a anunciar, simultàniament, que Bohigas —per amistat amb Gae Aulenti— i Carbonell —per enfrontaments entre *col·legues*— se situaven contra Barral que, d'aquesta

manera, quedava a mans d'un sol protector. El de sempre.

La filtració definitiva (la reunió secreta Duran-Guitart), confirmada per fonts de la Conselleria i, en acabat, per Duran Farell mateix, reblava el clau. Barral estaria completament sol. Però, en aquesta cimera es va discutir de tot. El malestar de la cúpula del MNAC i de les institucions que la representen en vista d'un deteriorament del consens públic, no té secrets: el conveni per a la segona fase de les obres espera negociació a la comissió de seguiment —que incorpora el Ministeri de Cultura—; però, mentrestant, l'Ajuntament no ha inclòs cap partida específica en els seus pressupostos i deu encara 100 milions de l'ordinari del MNAC. El consell rector del Patronat no es reuneix des del novembre de l'any passat i totes les tasques són pràcticament delegades a la comissió executiva i al director del museu, que han establert un pla de viabilitat —regulació d'ocupació—, que representa, per ara, la no renovació de 35 contractes. El criteri, senzill: “cal despatxar gent perquè, de moment, cal prioritzar les obres”. Han caigut almenys dues persones del

Servei Fotogràfic del MNAC, pràcticament desmantellat, i alguns contractats, amb més de tres anys d'antiguitat, que procedien del personal de l'Ajuntament traspasat al Patronat. I els qui no han caigut ja no esperen les oposicions promeses quan el MNAC, els deia Barral, havia de ser com el Louvre. En paraules d'un restaurador —departament encara no afectat per la recessió— “¿Què importa com restaurem, si al setembre ens foten fora?”

Importa. Importa respondre a l'allau de periodistes que, dijous passat, a la futura sala d'art romànic del Museu Nacional d'Art de Catalunya, va acudir a una rutinària conferència de premsa —amb tota la plana major del museu, excepte Bohigas—, que presentava el número especial de la revista trimestral de l'Ajuntament *Barcelona. Metròpolis mediterrània* sobre el MNAC. I tots van poder sentir Josep-Anton Benach, membre del consell de redacció de la revista, dient que “la museística no és una ciència exacta, però tampoc no és una neurosi”. I tots, periodistes i patrons, vam saber-nos neuròtics. Neuròtics irremediabls. Fins que Pere Duran Farell, humil i accessible, va refer, amb poques paraules, el traç perdut del MNAC: “Aquest museu pateix d'una crisi d'imatge i de credibilitat. I això no pot ser”. Aquesta crisi permanent que tenalla, o enfonsa, les expectatives del museu més important de la història cultural d'aquest país, ha de tenir un final —deien aquell dijous que no semblava d'estiu—. I una data.

Dijous, 9 de setembre de 1993, tots els membres del Consell Rector del Patronat del MNAC seran convocats a una reunió plenària. Alguns exigiran actes de contrició moral, altres actes de concreció museística. Tots esperen un canvi. Si escolta, i així li ho accepta el patronat, Pere Duran Farell mantindrà, des del 13 de setembre, contactes personals mensuals, és a dir institucionalitzats, amb els mitjans de comunicació “per trencar la incomunicació entre la ciutat i el museu”.

Només faltava l'exemple. Clotilde Bellegarde, una dona de nissaga normanda, deixarà “voluntàriament” el càrrec a la Biblioteca General d'Història de l'Art abans que, al novembre, expiri —i no l'hi sigui renovat— el contracte. Ho explicava Pere Duran Farell. I Barral no era davant per a assentir-hi.

Clotilde, la muller, és el primer peatge d'un director que acaba de tastar el buit.

L'autoritat de Xavier Barral ha estat qüestionada en nombroses ocasions.

JORDI MORERA

Oriol Malló